Pealinna Teataja

Päewaleht.

Tellimiſe hind poſtiga:

12 k. p. 6 r. — k. | 8 k. p. 4 r. 10 k. | 4 k. p. 2 r. 10 k.
11 „ „ 5 „ 60 „ | 7 „ „ 3 „ 60 „ | 3 „ „ 1 „ 60 „
10 „ „ 5 „ 10 „ | 6 „ „ 3 „ 10 „ | 2 „ „ 1 „ 10 „
9 „ „ 4 „ 60 „ | 5 „ „ 2 „ 60 „ | 1 „ „ — „ 60 „
Wäljamaale aaſtas 12 r.

Tellida wõib igaſt päewaſt alates kuni iga kuu lõpuni. Adreſſi muutmine — 15 k. ja endine adreſs üles anda.

Uut kaaſtööd wõetakſe waſtu. Igal käſikirjal peab ſaatja täelik nimi ja adreſs ligi olema, mis toimetuſe teada jääwad. Tarwitamata käſikirjad hoitakſe ainult ſellekohaſe ſoowi peale alal. Taſu ſmakſetakſe kokkuleppimiſt mööda. Toimetaja kõnetunnid kella 3—4. Toimetuſe ja talituſe adreſs: Петроградъ, Екатерининск. кан. д. №29 (Riigi panga waſtas), ред. газ. „Пеалинна Театая". Kõnetraat 98-04.

Üksik number 3 kop.

Kuulutuſte hind: nonpareille-rida 20 kop. 4 küljel, lehe eeſotſas 40 kop. Kuulutuſi, mis järgmiſel päewal lehes ilmuma peawad, wõetakſe talituſes kella 4 waſtu. Kuulutuſte waſtuwõtmine aga üleüldſe lõpetatakſe talituſes kell 5.

Nr. 181 (205). Petrogradis, laupäewal, 8. (21.) auguſtil. **1915. a.**

Sõda.

Wägede Kõrge Ülemjuhataja ſtaabilt.

Waenlaſe laewaſtik on ſuurte jõududega Riia lahte tunginud. Wõitluſed meie ja waenlaſe ſõjalaewade wahel keſtawad edaſi.

Kuiwal maal on terwel wäerinnal Riiaſt lääne pool kuni Alam-Wiliani ſeiſukord oluliſelt muutmata.

Pärast Kowno kindluſtuſte ärawõtmiſt ſakslaſte poolt liitus üleſjäänud garniſoni oſa meie wäljaſõjawägede külge, kes Janow—Koſchedarõ raudtee liiniſt lääne pool olewatel ſeiſukohtadel aſuwad.

Oſowetſiſt lõuna pool ja ſealt edaſi terwel wäerinnal mööda Ülem-Narewi ja Bugi jõge wõtſid ſakslaſed 5. ja 6. auguſtil tugewaid kallaletungimiſi ette: Narewi paremal kaldal Strenkowa—Gura piirkonnas, Strablja—Belski maaoſas ja Lipnitſa juures (20 werſta Breſtiſt põhja-lääne poole minna).

Kallaletungimiſte piirkonnas peawad meie wäed waenlaſt endiſelt kinni. Sakslaſte pealetungimiſe tagaſilöömiſeſt Lipnitſa juures wõttis meie ratſawägi oſa, kes ſuurte jõududega waenlaſe jalawäele ratſa-wõitluſes peale tungis.

Bugi jõel Wlodawaſt ida pool juhtis waenlane 6. kuupäewa hommikuſt ſaadik ennaſt jõe paremal kaldal kindluſtades oma edaſpidiſeid püüdeid Piſtſhaſſe wiiwa maantee äärde.

Nowogeorgiewski juures koondaſid ſakslaſed pärast Wkra jõe pahema kalda ärawõtmiſt oma jõud põhjapoolſeſſe oſaſſe kokku, mis Wkra jõeſt lääne pool kuni Weikſelini ulatab. Alaliſe pommitamiſega, pommiſid maruna wälja laſtes on nad meie kindluſtuſed ſeal kohas peaaegu puruſtanud. 5. auguſti õhtul piiraſid nad Wõmõslowi piirkonnas ühe kantſi ſiſſe ja ſaatſid ſiis oma kolonned määratu ſuurteſt kaotuſteſt hoolimata Sakrotſhimi ſektori ſelja taha. See tegi meie ſõjawägedele tarwilikuks ööl waſtu 6. auguſti wanade kantſide liinile, keſk-kaitſekohaſt ettepoole taganeda. Peale ſelle wõtſid ſakslaſed järgmiſe päewa jooksul kaht neiſt kantſideſt häwitades hulga weriſte tormijooksude abil nende waremed ära ja wiiſid ſiis tuleandmiſe keſkkaitſekoha peale. Üle Narewi wiiw ſild ja põhjapoolſe oſa mahajäetud kindluſtuſed on meie poolt õhku laſtud.

Kaukaſia Ülemjuhataja ſtaabilt.

4. auguſtil ſuruſid meie luurajad Türgi wahiſalgad Tſhorohi jõe taha.

Paſſini orus andſid türklaſed päewa läbi ſuurtükituld ja hakkaſid õhtupoole Tarhodtha juures olewate ſeiſukohtade kallale tungima. Türklaſi läheda maa peale laſtes hakkaſid meie wäeoſad tugewaſti tuld andma ja ſundiſid ſiis waſtaſe pärast lühikeſt püſſitikkudega kokkupõrkamiſt korratult põgenema.

Homſhugani mäe piirkonnas on kõik türklaſte kallaletungimiſed tagaſi löödud.

Mujal wäerinnal ilma muutuſteta.

Dardanellide pommitamine.

Londonis, 6. aug. Kindral Hamilton teatab:

Wiimaſel ajal ſeiſis ſõjaline tegewus Gallipoli poolſaarel waenlaſe ſeiſupaikade kallale tungimiſes lõuna wäerinnal ja Auſtralia ja Uue-Meremaa wäe aſumiſe kohtade piirkonnas ja niiſama ka ſuurte jõudude maaleſaatmiſes Suwla lahes. Wangiwõetute ütlemiſe järele ſaid türklaſed tugewat abiwäge juurde ja püüdſid kangekaelſet pealetungimiſt alata, kuid meie ajaſime ſelle nõu umbes 24 tunni jooksul nurja. Selle tõttu oli wõitlus wäga kibe ja kaotuſed mõlemal pool wäga ſuured. Wägede maaleſaatmine Suwla lahes oli häſti mõeldud ja laewaſtiku poolt täide ſaadetud, aga ſellegi pooleſt, et türklaſed oma jõud Auſtralia ja Uue-Meremaa ſõjawägede ſeiſukohal wälja laotaſid, ei ſaanud meie wäed Suwlas enne ſuure waenlaſe tagawarawäe kohalejõudmiſt tarwiliſi tagajärgeſid kätte, ja meie pealetungimine ſelles punktis jäi ſeiſma. Wiimaſe nädala jooksul kindluſtaſime meie ennaſt kõikides ärawõetud ſeiſukohtades. Sõjawägede meeleolu on hea.

Solunis, 6. aug. Mitilenaſt teatatakſe 4. auguſtil, et wõitluſed Gallipoli poolſaarel ikka ägedamaks lähewad. Türklaſte kaotuſed on wäga ſuured, ſeſt et liitlaſed transportidele aſetatud ſuurte kalibritega ſuurtükkiſid tarwitawad. Need ſuurtükid olid Belgias Sakſa tuleliini pommitamiſe juures tarwituſel.

Liitlaſed ſaawad ühtelugu uuſi abiwägeſid. Mudroſes on ainult mõni tuhat ſoldatit järele jäänud. Türklaſed awaldawad ometi waſtuſeiſmiſt, ehk nad küll ſuurema oſa oma jõududeſt kaotawad. Seiſukord Mitilenas on liitlaſtele wäga hea.

Lääne ſõjawäli.

Pariſis, 6. aug. Ametlik teadaandmine 6. auguſtil kell 11 õhtul:

„Suurel oſal wäerinnal keſtab tugew ſuurtükiwõitlus edaſi, iſeäranis Oiſe jõe mõlemal kaldal, Pleſſie-Rol-Vengre piirkonnas, kus meie waenlaſe moonawoori peale tuld andſime, Champagnes ja Vaevre lõunapoolſes oſas. Argonnidel laskſid ſakslaſed 285. kõrguſtiku jalal miini õhku, mis meie kindluſtuſtele mingiſuguſt kahju ei teinud. Vogeſides ilmutas waenlane oma tegewuſt ainult ſel kujul, et ta meie ſeiſukohtade peale Liegne ja Schratzmännele juures ägedalt tuld andis. Eilaſte wõitluſte ajal, kus meil wõimalus oli rohkeſti edaſi nihkuda, ſaime meie wangiſid kätte ja wiis kuulipildujat."

Italia-Auſtria ſõda.

Roomas, 6. aug. Peakorteri ametlik teadaandmine 6. auguſtil:

„Tonale kanali piirkonnas ſünnitas meie ſuurtükiwägi waenlaſte Pozzealti kindluſtuſele wigaſtuſi. Kaitſjad pidid meie tuleandmiſe ſunnil temaſt lahkuma. Cordevalle ülemas oſas koondas waenlane pärast ilmaaegſet kaitſet, meie ſõjawägeſid nende ſeiſukohtadelt tagandada, oma tuleandmiſt Pieve-di-Livinallongo kiriku ja alewi waſtu, ſeal tulekahju ſünnitades.

Rienzi ülemjooksul ſaime meie ſuuri tagajärgeſid kätte: wõtſime neljaküljeliſe kindluſtuſe Montepaterno peal ära ja ſaime kaewikute liini Dreizinnenhütte ligidal oma kätte, 24 waenlaſt wangi wõttes. Tolmino ſektoris on tugewad kallaletungimiſed tagaſi löödud, mis waenlane ööl waſtu 5. aug. meie ſõjawägede all olewa tuleliini waſtu teime pani.

Carſos nihkus meie liin ſamuti edaſi. Meie ſaime 53 wangi ja ühe kuulipilduja kätte. Waenlane ilmutab lennumaſinate, kui ka luuramiſe ja pealetungimiſe abinõude tarwitamiſes ikka ſuuremat elawuſt. Meie lendurid, kes oma alaliſte julgete wägitükkidega meie ſõjaliſe tegewuſe õnnerikkale käigule wäga ſuurel mõõdul kaaſa töötawad, pakuwad ühes ſuurtükiwäega, mis waenlaſe lennumaſinatega wõitlemiſeks on määratud, waenlaſe ſarnaſte katſete waſtu kindlat kaitſet.

Auſtria-Serbia ſõjawäli.

Niſchis. „Ajakirjanduſe büroo" teatab: 4. aug. pommitas meie ſuurtükiwägi waenlaſe wäeſalka Tſcherni ſillal Wertſcherowa ees ja Jeſolinitſaſt Orſchowaſſe wiiwat teed. Belgradi ligi ſundis meie ſuurtükituli waenlaſe batareid waikima, kes Iwanowo külaſt Moſtini laskſid. Meie batarei takiſtas waenlaſe kaewikute ehituſe tööd Startſchewo ja Pantſchewo juures. Startſchewo ligi tekkis meie ja waenlaſe batareide wahel wõitlus. Üks meie batareideſt laskis tagajärjerikkalt waenlaſe wäeoſaſid, kes end Donau pahemal kaldal Ada-Goicſt kuni Ada-Owtſchaskeni olid kindluſtanud, ja pommitas ka edukalt Owtſcha külaſſe minewat woori.

Mereſõda.

Stokholmis. Sakſa weealune paat pidas Jederenſi lähedal Norra poſtilaewa „Irma" kinni, mis Newcaſtleſt tuli. Laew laskis juba peaſtepaadid alla, kuid ſealſamas tuli Norra miinilaew, mille juhataja Sakſa weealuſe paadi komanderi tähelepanekut ſelle peale juhtis, et ſee Norra territorial wetes wiibib, ühtlaſi awaldas ta ka proteſti ſarnaſe teguwiiſi waſtu. Weealune paat läks minema ja „Irma" jatkas oma teekonda. Laewal olid Ingliſe reiſijad.

Sewaſtopolis, 6. aug. Türgi aurulaew, mis meie poolt põhja laſti, püüdis mööda Anatolia kalda äärt ſõites umbes 400.000 puuda ſüſi Konſtantinopoliſſe wiia. Meie weealune paat püüdis ſöelaewa kinni ja laskis põhja. Komando peaſteti ära.

Londonis, 6. aug. Eila päewa ajal ſõitis „Arabic" Liverpoliſt wälja New-Yorgi poole. Täna kell 9. 15 min. laſti ta ilma hoiatuſeta põhja. Arwatakſe, et tema peal I. klaſſi reiſijaid ei olnud: II. ja III. klaſſi reiſijaid oli 170 inimeſt ja ekipaſhi 250 in. Suurem hulk reiſijaid olid ameriklaſed.

„Arabic" oli White-Stari kompani päralt ja 10.000 tonni ſuur.

Kopenhagenis, 6. aug. Weealuſe paadi „E. 13" pool ekipaſhi, 15 inimeſt ja üks haawatu peaſteti ära. Teiſte ſurnukehad toodi kaldale. Üks inimene on kadunud.

Wigaſtatud weealune paat ſeiſab Daani ſõjalaewade kaitſe all. Daani ſaadikule Berlinis on üleſandeks tehtud erapooletuſe rikkumiſe pärast Sakſamaa walitſuſele ägedat proteſti awaldada

Sõja ülewaade.

Nagu eilſeſt ametlikuſt ſtaabi telegrammiſt loeme, „jatkab waenlane Kownos elawalt oma kätteſaadud tagajärgede arendamiſt, mille juures temal korda läks linna oma alla wõtta ja kaugemale ettepoole liikudes ennaſt üſna linna juures maakohal, mis Niemeni ja Wilia jõe wahel maakitſuſe ſünnitab, kindluſtada."

Nii on ſiis waenlaſel korda läinud ligi paarinädalaſe wõimatu ägedate tormijooksude ja oma raskemate ſuurtükkide tule abil Kowno juures tõſiſemaid tagajärgi ſaada.

Sakslaſed walmiſtaſid Kowno ärawõtmiſe waſtu end aegſaſti ette. Juba juuli algul hakkaſid nad Suwalki kubermangus idapoolſes ſihis edaſi liikuma. Eſimeſed ägedad lahingud Kowno eelſeiſukohtadel, Jeſſi jõel olid 8. juuli ümber. Sakslaſed pidid ſiin aga edaſitungimiſe ajutiſelt ſeiſma jätma—kuni nendel Roſſieni alt abi tuli. 11. juulil algas uueſti ſakslaſte pealetungimine, kuid neid löödi kahe päewa jooksul Jeſſi jõe taha. Wiimaks, 16. juulil, kui waenlane oma peajõud oli kokku tõmmanud, hakkas ta kindluſe eelſeiſukohtadele lõuna-lääne poolt peale rõhuma. Nüüd algaſid ägedad tormijooksud, mis aga waenlaſele ſoowitawaid tagajärgi ei andnud. Waenlane tõi nüüd oma raſked ſuurtükid platſi, mille üleſſeadmine umbes nädal aega tarwitas. Nende abil läks waenlaſel korda 30. juuliks kindluſe eelſeiſukohti oma kätte ſaada, kuna meie wäed eſimeſele fortide liinile aſuſid. Sakslaſed hakkaſid nüüd raskete ſuurtükkidega tormijooksu lõuna-lääne fortide peale ette walmiſtama, mis 3—4 päewa keſtis. 3. auguſtil oli üks fort hirmſa ſuurtüki tule läbi ära puruſtatud. Sellele järgnewa tormijooksuga wõtſid ſakslaſed kindluſe lõuna-lääne oſa oma alla. 4. ja 5. auguſti jooksul langes Niemeni pahempoolſel kaldal aſuw kindluſe oſa terweni ſakslaſte kätte, kuna 6. auguſtil, nagu ſtaabi telegrammiſt näha, waenlane linna oma kätte wõttis.

Miſſuguſed tagajärjed ühe meie tugewama ja tähtſama kindluſe langemiſel olla wõiwad, ſee ſelgub ehk lähemas tulewikus. Kindluſte kohta peab aga üleüldiſelt tähendama, et käesolewa ſõja mõjul on kindluſte tähtſuſt ümber hindama hakatud. Lääne wäerinnal, nagu läinud aaſta näitas, langeſid kindluſed ruttu waenlaſe kätte, ega ſuutnud mitte ſeda oſa etendada, mis nendel waremalt oli.

Sarnane asjaolu laſeb end ſellega ſeletada, et praeguſe aja kindluſed on ainult 8—9-tolliliste ſuurtükkide wastu kaitſemiſeks ehitatud, kuna kindluste ehitamiſel ſuuremate ſuurtükkidega ſugugi ei teatud rehkendada. Asjatundjad teawad tõendada, et kogu Europas ei ole kindluſt, mis raskemate piiramiſeſuurtükkide tulele wõikſid wastu panna.

Mis Balti wäerinnasſe puutub, ſiis oli ſiin wahe peal waenlane wähem tegew, kuna meie wäed ſiin oſaliſt pealetungimiſt algaſid. Aa jõe juures jäid meie wäed peatama, kuna aga waenlane Dwinski poole edaſi liikuda püüab, kuid meie wäed on ſiin waenlaſe pealerõhumiſed tagaſi hoidnud.

Balti wäerind näib nüüd õige ſuure tähenduſe omandawat. Juba waremalt oli kuulda, et waenlane ſiin ſuuremaid wägeſid koondab. Kuid ſeni walitſes ſiin enam-wähem waikus. Et nüüd aga, nagu eilſeſt ſtaabi telegrammiſt näha, waenlaſe laewastik Riia lahe ſuuſt on läbi tunginud, ſiis wõib küll arwata, et waenlane Balti wäerinnal oma jala- ja merewäe tegewuſt tahab kokkukõlasſe wiia.

Peale Kowno olid ägedad lahingud wiimastel päewadel ka Narewi ja Bugi wäerinnal. Siin on waenlane üle 150 tuh. mehe kokku kogunud, kes meie Bjelostok—Bjelski liinil minewa wäe kannul liigub. Waenlane püüab ſiin meie wägede koondamiſt, Grodno—Bresti liinile ſegada

Õige tõſine on Nowogeorgiewski kindluſe ſeiſukord, kuna waenlane ſiin, eilſe ſtaabi telegrammi järele, meie wägeſid ſundis Wkra jõe paremale kaldale taganema.

Balti ſõjatule piirilt.

Suurtüki mürin merel.

„Birſh. Wed." teatatakſe Riiaſt: Schloki poolt kestab iga päew ſuurtüki mürin. Kaubanduslisi aſutuſi on mererannale weel ainult wähe järele jäänud. Toidukraami leiad ſuure waewaga. Suurem oſa majaomanikkudeſt, kui ka wõõrastemajade pidajateſt on oma hoonete ukſed lukku pannud. Aknad on otſekui taliſel ajal laudadega kinni naelutatud. Rongid käiwad weel Riia ja Dubbelni wahet. Ka laewasõitu Aa jõge mööda kuni Schlokini püütakſe alale hoida.

Riia linnas ja ümbruſes.

Linnas leidub weel umbes 300.000 elanikku. Kõik ſee hulk aſub peaasjalikult linna ſüdames Wäina jõe paremal kaldal. Riia eellinnad, nagu Thorensberg, Hagensberg ja teiſed, mis Wäina pahemal kaldal aſuwad, on elanikkudeſt täitſa tühjad.

Sakſa zeppelinid ja „taubed" (aeroplanid) ilmuwad harilikult Tukkumi poolt, kuna nende armſamaks luuramiſe maaks Bolderaa ümbrus on ſaanud. Kuuldawasti olewat Sakſa õhulaewastiku keſk toetuspunktiks nõn. nim. „Kangelaſe mägi" Tukkumi juures. Tawaliſelt lendawad Sakſa ſõja kotkad wäga kõrgelt, nii et ſuurtükkide tuli nendeni ei ulata. Kuid ometi leidis wiimaſel ajal üks „taube" õnnetut ſurma.

Sakſa rasked ning kaugelelaſtwad ſuurtükid ei ole üksi Königsbergis (mägi Tukkumi lähedal) üles ſeatud, waid ka Kemmerni ümbruſes

Linnas walitſeb wiimaſel ajal jälle peenraha puudus, kui ka ſuhkru põud. Kohalitu rahwa palwe, et poſtkontoris rahade edaſitoimetamiſt uuesti alatakſ, ei leidnud täitmiſt. Paljudele teeb ſee asjaolu rohkesti muret. Ajalehtedeſt ilmub: 5 Läti, 1 Wene ja 1 Sakſa leht. Nad olewat otſuſeks teinud oma ilmumiſt wiimaſe wõimaluſeni jatkata.

Trammwai liikumine on endiſel määral awatud. Ewakueritud — eemale weetud — pole trammwai tarbeasjadeſt kõige wähematki.

Sakſa wangid.

Hiljuti toodi mitu ſalkkonda Sakſa wangiſid, kes Aa jõel meie wägede kätte langeſid. Kõik nad on wäga kulunud kehakatetes ja jätawad nukra mulje järele.

Kreuzburiſt teatatakſe, et ſealt iga päew ſuuremad ſalgad ſõjawangiſid läbi lähewad. Neid weetakſe Miitawi poolt. Teekond, mis neil jalge all, on kaunis pikk — Wene ſiſekubermangudesſe.

Sõjakad naiſed.

Läti bataljonide organiſeerimiſe komiteele on hulk palweid tulnud, milles Läti neiud ſoowi awaldawad, et lubatakſ liht ſoldatitena rahwusliſeſſe legioni astuda. Mõistagi jääb ſõjakate naiste patriotline palwe täitmata, ſest organiſatſioni bürool pole luba õrnemaſoo eſitajaid wastu wõtta. Ainult halastajate õdedena leiab teatud arw naisterahwaid Läti legionis tegewuſt.

Ajakirjandus.

Kas põgeneda?

Mitmed kodumaa lehed arutawad küſimuſt, kas põgeneda, wõi mitte ja jõuawad otſuſele, et peale nende iſikute, kes wägede ülemuſe käſul ſunnitud on põgema, kui ka peale nooremate naisterahwaste teistel wiſt kõige kohaſem on oma koldele ja kodule truuks jääda.

„Tall. Teat." kõneleb nendeſt raskusteſt, mis ſõjapõgenejatel waraks, ning küſib:

> Kas ei ole kohaſem ja kaunikum ſõja hädaohu lähenemiſel oma kodukohale paigale jääda, kui ei wõõrſile wälja rännata? Kas ei ole ſuurepäraliſem ka kõige raskematel ſilmapilkudel oma iſa-iſade taludele truuks jääda, kui et argliſult põgenema panna? Kas ei oleks kodumaa poegade õige kohus ka waremete juurde walwama jääda, kui et oma pärismaale ſelga pöörata ja wõõrasſe merde uppuda?
>
> On teada, et ſõda eneſega palju hädaſid ja wiletſuſt kaaſa toob. Paljud ſaawad kannatada, waheſt koguni raskelt. Kuid wõõrſile rännata, ſeal ilma waranduſeta, ilma korraliku toiduta ja peawarjuta läbi ajada pole ſugugi kergem, liiategi weel Eesti rahwal, kes oma ſuures enamikes riigi keelt ei oska, kelle uſk, kombed ja keelemurrak neile Wene külarahwa ſeas nii mõndagi ſoowimata wahejuhtumiſt wõib ſünnitada. Oma kodus on ſiis waſt hõlpſam läbi ajada. Olgu ſõda ka nii häwitaw kui tahes, raudruſikna ta üle maa ikkagi ei käi, midagi jääb ſiia ometi alale. Kõrwaliſemad metſanurga talud, üksikud kohad ſoode ja rabade keskel wõiwad loota, et nad täiesti puutumata jääwad. Toidutagawara ei häwitata mitte wiimaſeni. Ja ſakslaſed? Olgugi, et nad nii palju metſikuſt korda ſaatnud, inimeſe-ſööjad ei ole nad ometigi mitte.

Oma poolt liſame ſiia juurde, et paljud jutustuſed ſakslaste metſikuſeſt alati tõele ei wastu. Nii mõnedki hirmulood on ainult „iſamaalikuks" õhutamiſeks wälja mõeldud.

Wäljamaa.

Türgi-Italia wahekord. Wiimastel päewadel liiguwad jälle kuulujutud Italia-Türgi wahekorra terawnemiſeſt. „Kölniſche Ztng". arwamiſe järele ei olewat asja rahulikku joonde ajamiſt mitte oodata. Italia wäliminister parun Sonnino andis Roomas olewale Türgi ſaadikule märgukirja, mis täielikult ultimatumi kuju kannab.

Bulgaria ſõjaminister Fitſchew ametiſt taganemas. Mõnede lehtede erakirjaſaatjad teatawad Sofiaſt, et Bulgaria ſõjaministri Fitſchewi ametiſtlahkumiſe palwe kuninga poolt wastu olewat wõetud. Tema aſetäitjatena teatakſe mitmeid kindralid nimetada, kuid kõige tõenäoliſem on, et kindral Jekow ſelle koha omale päris.

Bulgaria ſõja-ajalugu wiimaſe 4—5 aasta wältuſel on ametiſt taganewa Fitſchewi waimu kohaſelt ſiſu ſaanud. Fitſchewiſt peeti ſuurt lugu ja tema tahtmine makſis peaaegu piiramata. Kui aga ſeeſama mõjuw iſik nüüd juhtiwalt kohalt taganeb, ſiis wõib ſeda ainult Fitſchewi liig wärwika Sakſa ſõbralſuſega ſeletada. Kuulu järele olewat juſt Fitſchew neliühenduſe ja Bulgaria waheliſe läbirääkimiſele tõkkeid loonud.

Daanimaa ärewus. Ametlik teadaandmine, et Sakſa miinilaew Daani wetes Ingliſe weealuſe paadi põhja on lasknud ſünnitas Daanis ſuurt ärewuſt. Mõjuw leht „National Tidende" kirjutab: Sakslaste teguwiis pole muud, kui Daanimaa erapooletuſe toores rikkumine. Sakslaſed ei wõi mitte öelda, nagu oleks „kurb eksitus" aſet leidnud, ſest paik, kus Sakſa miinilaew oma teo korda ſaatis, lamab otſe Daani ranna ääres ja laewa komander teadis wäga hästi, kelle wetes ta wiibis. Leht nõuab kõige energiliſema protesti awaldamiſt. Piſike Daani ei pidawat mitte Sakſa ülewõimu ees pead norgu laskma, ſest moraliline jõud makſab ka midagi, kuigi pimestatud Preiſimaal ſelleſt aruſaada ei taheta.

Sakſa ſotſialdemokratia hääletab uue ſõjakrediidi poolt. „Vorwärts" teatab, et riigipäewa ſotſialdemokratline rühm otſuſeks tegi uue 10 miljoniliſe ſõjakrediidi poolt hääletada, mida walitſus ühekordſelt ſaada tahab.

Eelarwe komiſjon ſeletas walitſuſele, et Sakſamaal tänawu keskmiſt rukki, kuid head niſu ſaaki oodata wõib. Kaera and on aga nii kehw, et hobuste päewane portſjon mitte üle 3 naela ei tohi tõusta.

Sofiaſt teatab P-ta, et diwiſjoni komander kindral Jekow ſõjaministriks on nimetatud.

Wenemaa.

Seiſukord Wilnas. Kuni kõige wiimaſe ajani olid Wilna elanikud päris rahulikud ja külmawereliſed. Nad teadſid, et Kowno kindlus neid igatahes kaitſeb. Kui aga ſeiſukord Kowno all ikka tõſiſemaks muutus, ſiis hakkas Wilna elanikkude ſeas teatud ärewuſt tunduma. Suured ſõjapõgenejate ſalgad Bjelostokiſt, Kownoſt, Poneweſhiſt, Dwinskiſt, Wilkomiriſt ſuurendaſid tuntawalt üleüldiſt ärewuſt. Nüüd hakaſid jõukamad wilnalaſed linnaſt lahkuma. Linnas on toidained õige kalliks läinud, ehk küll ſelle wastu ſunduslikkude määruste kaudu wõidelda püütakſe. Inimeste ſeas walitſeb küll ärewus, kuid panikat ei ole märgata. Ärewus kaswas järjeſt, kui 1. auguſtil Sakſa aeroplanid linna peale pommiſid loopiſid, mis iſeeneſeſt ſuuremat kahju ei ſünnitanud. Peeneſt rahaſt on linnas õige ſuur puudus.

Kodumaa.

Ülewaade Piimatalituſe-ühiſuſe Keskühiſuſe „Estonia" tegewuſe kohta 1915 a. eſimeſel poolel.

Piimatalituſe-ühiſuste Keskühiſus „Estonia" on käesolewa aasta eſimeſel kuuel kuul rahuloldawate tagajärgedega töötanud.

Kaupaſid on müüdud 349.603 rbl. 81 kop. eest, mille pealt 29.924 rbl. 19 kop. kaſu on ſaadud.

Kuluſid (palgad, üürid, protſendid, äritunnistuſed — wiimaſed kuni aasta lõpuni, hobuste pidamine, waranduſe wananemine, inſtruktorite ſõidu- poſti-, kantſelei-, külmetamiſe ruumide ekſploateerimiſe- ja muud kulud) on olnud 26.380 rbl. 67 kop.

Kui ülemalnimetatud ſummaſt 29.924 rbl. 19 kop., kulud, 26.380 rbl. 67 kop. ſuuruſes maha arwame, ſiis jääb 1. juuliks puhaſt kaſu 3543 rbl. 52 kop. järele.

Keskühiſus wõiks weel paremine töötada, kui meil rohkem kaupa oleks, ſiis tulekſid müügikulud iga punda kohta wähemad ja wõitſime ühiſustele nende ſaaduste eest weel kõrgemat hinda wälja makſta, kuigi ka meie ſeniſed hinnad käesolewal aastal head on olnud.

Sellepäraſt on tingimata tarwis, et ühiſuſed oma piimaſaaduſed ainult Keskühiſuſe läbi müügile toimetakſid ja wiimaſt igatpidi, kui oma ettewõtet toetakſid.

Sunniwiiſiliſeſt hobustewõtmiſeſt Pärnumaal. 29. juulil pandi Pärnu maak., nagu „Post." kirjutab ſunniwiiſiline hobuste wõtmine ſõjawäe jaoks toime. Hommikul tuli telegramm walda, peale lõunat kell 2 pidid wälja walitud hobuſed juba Pärnus wastuwõtmiſe kohal olema. Wahe peal mõne tunni jooksul pidid kiirküüdiliſed käskudega walla läbi jooksma, hobuſed wallamaja juurde kokku toodama ja läbi waadatama. Kui ſee töö toimetatud oli, rutati jalamaid hobustega Pärnu.

Pärnus teatati rahulikult: wastuwõtmine on homme kella 8-ni edaſi lükatud. Ei olnud meestel muud teha, kui ſõida läbi ööd koju ehk oota linnas homſet päewa.

Põllumeestel on praegu kõige kibedam rukki lõikus, pealegi on ſuur oſa mehi kroonu tööde jaoks wõetud ja ſellepäraſt wõib arwata, kui rängasti ſarnaſed korraltuſed rahwa meeleolu peale mõjuwad, weel nüüd ſõja ajal, kus igamees hoolaſt käſu täitmiſt ja täit korda näeks.

Sõjapõgenejate teedelt.

Riias on teateid ſaadud, et Wene ſiſekubermangude ametiwõimud Läti ſõjapõgenejate ning Sakſa kolonistide wahel wahet ei tee, kuigi küll kolonistid administratiwliſel teel wälja on ſaadetud, aga ſõjapõgenejad oma pea järele teele tõttawad.

Harkowis ei anna kubermangu kõrgem administratſion ja Tatjana komitee oſakond Läti ſõjapõgenejatele wähematki abi, ſest „lätlaſed olewat ſamaſugused ſakslaſed, kui kolonistidki." Nad tõendawad koguni, nagu oleks Petrogradiſt käſk tulnud Läti põgenejaid aineliſelt mitte toetada.

Kõigeraskemasſe ja kahjatſuſewäärilisemasſe ſeiſukorda ſattuſid Läti ſõjapõgenejad Tulas. Neid oli ſinna Miitawiſt 250 inimeſt ſõudnud. Tula ametiwõimud kirjutaſid kõik ſõjapõgenejad hoolimata protestiſt Sakſa aſunikkude kirja üles ning ſaatſid neid ühes ſakslastega Taſchkenti aſumiſele. Mõistagi makſawad Taſchkendis lätlaste kohta ſama kitſendusmääruſed, mis wäljaſaadetud ſakslaste kohtagi. Põgenejate palwe, et neid Niſhni-Nowgorodi ſaadetaks, kus nad tööd wõiwad ſaada, jäeti täitmata. Kuulu järele olewat ülekohtuliſelt käſitatawad lätlaſed riigiwolikogu ſaadikute poolt abi palunud.

Läti ajalehes „Auſeklis" kirjutab üks Witebskis wiibiwateſt ſõjapõgenejateſt: „Eſiteks oli mul nõu ſakslaste Windawile liginemiſe päewil rahulikult paigale jääda, ſest ajalehed kirjutaſid, nagu oleks ſakslaſed nende wastu, kes ära põgenewad, iſeäranis waenulikud. Kui ma aga päraſt nägin, et Windawi linnapea Sakſa wägeſid „hurra" hüüdega wastu wõttis ning Sakſa lippu käskis lehwima panna, olin ma ſarnaſest äraandlikkuſeſt ſügawalt põrutatud ning jätſin linna wiibimata maha. Kuid praegu, mil ma Witebskis wiibin, pean tunnistama, et palju mõiſtlikum oleks olnud rahulikult kodumaale jääda, olgugi „walwuſe alla", ſest waheſe hariduſega Wene talupojad peawad kõiki lätlaſi Sakſa kolonistideks ning paganateks. Nad ei luba Läti ſõjapõgenejaid iſegi oma põldudele puhkama jääda. Sellepäraſt, lätlaſed, jääge paigale ning ärge minge wõõrſile.

Wäga wõimalik, et „Auſeklis'i" kirjaſaatja asja piſut pakſemates wärwides kujutab, kui ſee iſeeneſeſt ära teeninud, kuid tõeks jääb ikkagi ſee, et Baltimaa ſõjapõgenejaid laial Wenemaal kaugeltki ſõbralikult wastu ei wõeta. Koguni pealinnas näeme ſõjapõgenejate järele wangimaja walwuſt makoma pandud olewat. Nad tohiwad ainult teatud tundidel warjupaigaſt wälja minna, peawad käſu peale magama heitma ning üleſtõuſma jne.

See kõik näitab, et waeste kannatajate järg ſugugi korraldatud pole ning, mis kõige hirmſam, — et ka tulewikus loetuſt pole paremat korralduſt oodata. Kõige parem oleks wiſt, kui inimeſed kainet rahu alal hoiaks ning ainult iſeäralistel juhtumistel kodukohale ſelga pööraks. Igatahes ei ole wanematel inimestel kõige wähematki mõtet põgeneda, mis ſeit kui ka waenlane maale aſub. Tapmiſt tapmiſe päraſt ometi ette ei wõeta ja waranduſe röö wimiſe pooleſt ei makſa endale ka juſt kõige hullemat ettekujutada, ſeda enam, et ega ſõjapõgenejate waranduski kadumiſe eest kindlustatud pole.

Üks wanem inimene, kes hiljuti tulelini lähedal wiibis, ſeletas meile: „Kõige parem on ikkagi kõiguntamata rahu. Waenlaſe lähenemiſel peab wäärtuslikumateſt asjadeſt kui ka karjaſt ning wiljaſt katſuma paraja hinna eest lahti ſaada, aga ſiis tuleb end külma ükskõikſuſega ſaatuſe hooleks heita."

Tallinna kiri.

käinud nädalal käis ſiinſe ſeltskonna eſitajate ſaatkond kuberneri juures, et temalt üht ja teiſt teadet juhtuwa ſõjapõgenemiſe aſjus ſaada ja mis teie arwate? Saadikute näod paiſuſid heameele päraſt ümarikuks, nende otſaeſiſelt kaduſid igaks juhtumiſeks walmisſeatud kannatuſekortſud,

ſündinud adminiſtratori oma ees nägid, kes mitte ainult walmis polnud ſaatkonna ſoowidele wõimalikult waſtu tulema, waid iſegi headmeelt ſeltskonna algatuſe üle awaldas ja ſoowis, et ſagedamini tema poole pööratakſ ühiſe töötamiſe kawa wäljatöötamiſeks ja läbiwiimiſeks.

Meile tuleb meelde,

, kuidas pikki palweid ja palju aega tarwis läks enne kui Muſt-Siniſe riisti põhjuskiri ära kinnitati ning kohaliſte ajalehtede toimetuſtele luba anti andeid ſõjawäeliste ja nende perekondade heaks waſtu wõtta jne. Palju, palju ſarnaſt tuleb meelde. Meil ei tarwitſeks mitte nii palju wanu aſju meelde tuletada, kui teil ſeal pealinnas üleüldſe pakatamine poleks alganud. Ei lauſuks ka kõigeſt ſelleſt ſõna, ſeſt ſenine Wene wanaſõna ütles: kes wana aſja meelde tuletab — ſilm wälja. Nüüd on aga ſelle wanaſõna aeg ka — wõib olla küll ajutiſelt — mööda.

Näru.

Aſunduſed.

Aaſikuſt. Nagu kuulda, on Aaſiku Hariduſe ſeltſis omawaheline õõrumine maad wõtnud, mis päewpäewalt terawama kuju omandada. Alatine kokkupõrkamine juhatajate ja tegelaste wahel (iſeäranis paſunakoori) wõib kohaliſe algaja ſeltskondliſe elu ära halwata, wõi koguni ära häwitada. Kui palju on ſeltſiſid, mis ſelle päraſt kitaſewad—ſeda peakſid Hariduſe ſeltſi tegelaſed teadma!

Kahjuks näib aga aſi teiſiti olewat, ſeſt õõrumiſed keſtawad edaſi ja keegi ei liiguta ſelle heaks ſõrmegi, et põhjuſt, mille päraſt tüli tekkinud on, rahulikul teel ära õiendada. —n.

Sõjapõgenejad Wolosſowos. Palju on meile ſeni ſõja eeſt põgenejaid ſiiſe rännanud. Arwu järele loetakſe neid kolme tuhande peale. Pea iga päew toob raudtee rong uuſi juure. Kohalik hoolekandja organiſatſion aſetab neid tühjadesſe ſuwemajadesſe, kaks ja kolm perekonda tuppa mahutades. Ka ſiinne haruſelts andis omad talweruumid ſõjakannatajatele elukorteriks. Et tühjad ſuwemajad juba inimeſi täis on ja Wolosſowos enam ruumi ei leidu, ſiis weetakſe neid ümberkaudu olewatesſe mõiſatesſe laiali. Mõned elawad ka lehtmajades. Meile põgeneb ſiia ſuuremalt jaolt liht töörahwa klaſs, kuna harwa põgenejate keskel mõnda intelligenti-üliõpilaſt, kaupmeeſt jne. leida wõib. Jowaru metſaſt, kuhu eſimeſed põgenejad ſiit edaſi rändaſid, tulewad paljud Wolosſowosſe tagaſi, ſealſet puulõikamiſe tööd raskeks ja odawaks pidades. On ka ju aruſaadaw, et maaldri, rätſepa, kaupmehe ja pagari ſelli käſi puuſaagimiſega harjunud pole, ſarnaſe töö raske leiab olewat ja ſellepäraſt mehi metſaſt tagaſi ſunnib tulema. Oleks ſoowitaw, et mõni rätſep ſiin oma elukutſes ametiſſe hakkaks, ſeſt wiimaſteſt on meil iſeäranis puuduſt tunda. On lootuſt olemas, et kroonu põgenejaid lähemal ajal mulla tööle tarwitama hakkab. „!“

Pealinna teated.

Sõjapõgenejad pealinnas. Wiimaſel paaril päewal on ſõjapõgenejaid jälle ka Baltimaalt pealinna walgunud. Nii jõudis tunaeila Baltimaalt ja oſalt Kowno ning Wilna poolt üle 600 inimeſe ſiia kohale—need on peaaſjalikult lätlaſed ja leedulaſed. Sõjapõgenejate ſeas on wiimaſel ajal rohkeſti haigekſjäämiſi ette tulnud. Leedu ſeltſil on ſõjapõgenejatele abiandmiſes palju tegemiſt. Seltſi peaülesandeks on naistele ja lastele peawarju muretſemine.

Ülikooli on ſeni 1450 uut õpilaſt waſtu wõetud. Juutideſt on waſtu wõetud 65 in.

Takistuſed keskkoolide awamiſes. Kohalikkude 1, 2, 5 ja 7 gümnaſiumi ja 1 realkooli ruumid on ſõjameeste laatſarettide alla wõetud. Et kooliaeg warsti kätte jõuab, ſiis pidaſid tähendatud koolide direktorid ühes õpekonna kuratoriga nõu, kuidas koolide ruumiſid laatſarettide alt wabaks ſaada. Selgus, et ſee mõneſugustel põhjuſtel wõimata on, mispäraſt tarwilikuks arwati, et tähendatud koolide õpilastele teiste koolide ruumides tuleb õhtutundidel õpetuſt anda.

Kõhutõbeſſe on 5. augusti jooksul uueſti 31 inimeſt jäänud, nendeſt kandis haigus 9 inimeſe juures terawat iſeloomu.

Riigiwolikogu ringkondades.

Duuma wanemate koosolek.

Üleeila õhtuſel duuma wanemate koosolekul arutati istumiſe aja keſtwuſe ja duuma eeolewa tegewuſe küſimuſt.

Schidlowski ſeletab, et kõige pealt, enne töökawa wäljatöötamiſt on waja ſelgeks ſeha, mis ſiht duuma tööl peab olema. Kadettide töökawa waſtu pole temal midagi ütelda, kuid nimetatud tööks kulub liig palju aega. Praeguſe aja küſimuſi puudutawad ſeaduſe eelnõud, mis duumasſe ſisſe antud, oleks II. järgu maakaitſewäeliste kokkukutſumine, ſisſetuleku maks, ſõjapõgenejate ſeiſukord ja riigipanga õiguste laiendamine paberiraha wäljaandmiſes. Nende eelnõude läbiwiimine wõtaks 2 kuud aega. Järgnewat töökawa on praegu raske üles ſeada, kui koosistumiste aeg peab keſtew olema.

Jefremow toonitab, et praegune aeg kõige pealt tarwitab tugewat walitſuſewõimu, mis rahwa uſalduſe peal põhjeneks. Teiſeks, ſõda ähwardab pikaks wenida, ſellepäraſt tõuſeb wajaduſe küſimus üles rahwa jõuduſid organiſerida ja küſimuſed üles wõtta, mis rahwa hukkaſid rahuſtada wõiks. Istumiſe aeg peab keſtew olema, ſeſt päewakorda ootawad küſimuſed, nagu iſiku puutumatus, linnaſeaduſe muutmine, walla ſemſtwo, talupoegadele maamuretſemine, karskuſe kindlustamine jne.

Miljukow näitab, et waja on kõige pealt ſeaduſe eelnõud wallaſemſtwo ja ühistegewuſe aſutuſte aſjus läbi wiia, ſemſtwo ſisſe ſeada. Kadettide fraktſioni ſeaduſe eelnõud aitawad ſeltskondliste jõudude mobiliſerimiſt toetada, mis praeguſel ajal on wäga tarwilik.

Krupenski tähendab ſelle peale nagu ſoowiks rahwas ſeda, et duuma ainult riigikaitſe küſimustega tegemiſt teeks, kuna aga praeguſel ajal igapäewaſt tööd tegema hakata, — tähendaks, mitte ühenduſt, waid lahutuſt otſida. Soowib, et duuma kaheks kuuks eneſele waheaega määraks.

Sawitſh arwab, et tööd praegu nõnda palju on, et waheajaſt praegu kõneleda koguni wiiſakuſeta on. Meie ei wõi iſe laiali minna, — kui ſeda teeme, meie üle mõistetakſe kohut. Peale küſimuste, mis ſõjasſe puutuwad, tuleks kõige pealt walla ſemſtwo eelnõu läbi wiia, ſeſt praeguſel ajal ei ſünnita ka liig palju õõrumiſt.

Lewaſchew ſoowib waheaega määrata. Parempoolſete enamuſele on wolikogu kokkukutſumine ootamata uudis, ja praegune edaſitöötamine olla raskeks löögiks koduſtele ja ſeltskondliste toimetuſtele; on tarwis 2—3 nädalat hinge tõmbata, et aſju korraldada.

Tſheidſe nõuab duuma tegewuſe edaſikeſtmiſt. Ma ei waidle neile waſtu, kes ſeletawad, et nüüd tulekahju on, ning midagi uut ei ole waja ette wõtta. Nende mõte ja taktika on tuttaw — nad kardawad rahwa mobiliſerimiſt, kuid ſee on tarwilik. Nüüd pole weel küllalt organiſerimiſt, ſeſt Wenemaa on loomulikuſt ſeiſukorraſt wäljas ja riiki ootab krah. Kaukaſia ſemſtwo jne. on head aſjad, aga kuidas ſemſtwot ſisſe ſeada, kui ſuurem oſa maaſt ſõja wõimude walitſuſe all on. Faktiliſelt puudub juba „ühendus“, duuma peab organiſerijaks keskkohaks ſaama, ſammu astuma, mille eeſt ta ennaſt kaua on hoidnud. Rahwa tahtmiſe waſtu ei tohi duuma ühtegi ſammu astuda. Kõige eſimeſes reas tuleb politiliſed wabaduſed maksma panna.

Markow II. leiab ühendamiſele ſelle wäga kahjuliku olewat, et ajakirjanduſes ſaadikute nimed parteide järele ilmuſid, kes puhkuſele ſõitnud. Et parempoolſeid rohkem, kui pahempoolſeid on ära ſõitnud, ei näita weel midagi. Kui duuma reformide küſimuſe üles wõtab, — ſee teeb aſjale kahju. Sakſamaal ei ole walla ſemſtwot, kuid ſelle eeſt on Kruppi wabrikud. Walla ſemſtwo küſimus ei wõi libedalt läbi minna; mina olen eſimene, kes õõrumiſi ſünnitab. Kui teie riigikaitſe organiſerimiſe katte all hakkate reformiſid läbi wiima, meie proteſterime kõige oma jõuga, ja ühendamine langeb kokku. Meie teile Wenemaad wõitluſeta kätte ei anna, meie jaame wõitlema!

Kerenski tähendab: Markow ütleb wiimaſe ſõna wälja Aga kuidas wõib ühendamiſeſt jääraste inimestega kõneleda, kes kaiſeſt riiki organiſerida casus belli wälja loewad? Markowi ſuuga ei kõnele mitte püha lihtſus, waid need on inimeſed, kes politiliſele tööle küpſed on. Sakſamaa wõidab oma organiſerimiſe tagajärjel, aga Krupp on majanduſliste tingimiste ſünnitus. Meie Mininid ja Poſharskid ajawad oma aſju. Tarwis jutud äraandmiſe üle ära lõpetada, ja wõitluſesſe kaitſe organiſerimiſe eeſt wälja astuda. Mikspäraſt mõtet ühendamiſeſt alal hoida, kui teda olemas ei olegi. Peale waieluste lõppu, milleſt weel rohkeſti oſa wõetakſe, tähendab

Lwow II., et riigiwolikogu praegu teataw jõud on, mis lahti ütelda ei tohi. Laialiſaatmiſeſt ei wõi juttugi olla. Kui duuma koos iſtub, wõib igaſuguſed kuritegewuſed awalikuks tehtud ſaada. Kui duuma laiali ſaadetakſe, rahwas ſaab ſelleſt nõnda aru, nagu oleks ſeiſukord kahtlane. Wolikogus peab üks meel olema.

Rodſjanko wõtab waieluſed kokku ja tähendab, — wanemate enamus on ſelle poolt, et wolikogu koosistumine keſtew ja ilma waheaegadeta oleks. Eſimesteks küſimusteks tuleks üles ſeada ſeaduſe eelnõud: ſisſetuleka makſu ſisſe ſeadmine, riigipanga õiguste laiendamine, ſõjapõgenejate ja II. järgu maakaitſewäeliste küſimus.

Edaſpidine töökawa wõetakſe wanemate nõupidamiſel 9. aug. kõne alla.

Selſamal ajal, kui duuma wanemad nõupidamiſel olid, pidas ka miniſtrite nõukogu koosolekut. Huwitus duuma wanemate nõupidamiſe waſtu oli miniſtrite nõukogus nõnda ſuur, et telefoni teel Tauria paleeſt otſuſe kohta teateid paluti. Saadikud waſtaſid, et koosolek peab keſtew olema ja ſügiſeſe koosolekute järguga ühte liituma, kus eelarwe läbiwaatamine ja järjekordne töö käſile wõtta tuleb.

Würſt Wolkonski duumas.

Neljapäewal tuli uus ſiſeminiſtri abi würſt Wolkonski duumasſe. Saadikud tutwustaſid teda koha pealt ſaadud telegrammidega ja kaebtustega. Wolkonski lubas omalt poolt kõik teha, mis tema wõimuſes ſeiſab, et duuma liikmete ſoowidele waſtu tulla. Mõnes küſimuſes ſoowitas ta Dſhunkowski poole pöörata.

Sõjaaſjanduſe komiſjoni

koosolekul, mis neljapäewal oli, andis aru ſõjaminiſtri abi Bjeljajew. Peale muu tähendas ta, et 770.000 Sakſa ja Austria ſõjawangiſt mitmeſuguste ſeltskondliste ja eratööde peale 370.000 inimeſt on määratud, kuna 200.000 iſikut oma terwisliſe ſeiſukorra päraſt tööle ei wõi pandud ſaada, aga 200.000 wangi pole niiſuguste töödele kõlblikud, mis praegu organiſeritud on.

Järgmine wolikogu koosolek on laupäewal kell 2 päewal.

Päewauudiſed.

Moskwa Eesti leht, mis mõne aja eeſt ſeiſma jäi, on 5. augustil pooles ſuuruſes uueſti ilmunud. Waſtutawa toimetajana kirjutab H. Margens alla, ſeni kui uus toimetaja walitſuſe poolt kinnitatakſe, nagu leht iſe teatab.

Raudteeteenijate palga kõrgendamine. On otſuſtatud ſellekohaſteſt ülejäänud ſummadeſt raudtee keſtmiste teenijate palka 10 prots. wõrra kõrgendada.

II-järgu maakaitſeliste kokkukutſumiſe aſjus on otſuſtatud neid maakaitſeliſi mitte teenistuſesſe kutſuda, kes aſutustes ametis on, kus riigikaitſe tarbeaſju walmiſtatakſe.

Kaubanduſe ja tööstuſe miniſteriumi kõrgemateſſe õpeaſutusteſſe on tänawu tung õige ſuur. Nii on ſisſeastumiſe palwekirjaſid ſaanud: Moskwa kommertsinstitut — 3000 (wabaid kohtaſid 1000), Warſſawi politehnikum — 2000 (wabaid kohti 300), Jekaterinoslawi mäeinstitut — 2500 (wabaid kohti 100), Kiiewi kommertsinstitut 3000(wabaid kohti 1000).

Sõjapõgenejad Tambowi kubermangus. Kohalik kuberner on teate ſaanud, et Tambowi kubermangu 100 tuh. ſõjapõgenejat juhitakſe.

Kroonu abirahad I. järgu kergitusega nekrutite perekondadele. Eila, 7. aug. hakati üle kogu Wenemaa neid noorimehi ſõjateenistuſesſe wõtma, kes 1896. a. ſündinud. Kuid nüüd ei arwata neid noorimehi, kes harilikul wõtmiſel I järgu kergituſed oleksid ſaanud, mitte II järgu maakaitſeliſteks, waid neid wõetakſe ka perekonna ſeiſukorraſt hoolimata ſõjateenistuſesſe. Sellega kaotawad nende perekonnad kroonu abiraha ſaamiſe õiguſe, kuna aga maakaitſeliste perekonnad kroonu abiraha ſaawad.

Et ſarnane aſjaolu I järgu õigustega nekrutite kohta õiglane ei ole, ſiis on ſiſeminiſterium kuberneridele ja linnapealikutele teatanud, et ſel korral kui I järgu õigustega noorimehi ſõjateenistuſesſe waſtu wõeta'ſe, ſiis nende perekondadele niiſama kroonu abiraha anda, nagu ſeda maakaitſeliste perekonnad ſaawad.

Kaubanduſe ja tööstuſe miniſterium kawatſeb ſiſemiſe kaubanduſe kohta käiwaid määruſi ſelles mõttes muuta, et börſe operatſionideſt oſa wõtmiſeks õigus antakſe ka iſikutele, kes III järgu riigi tööstuſe makſu makſawad. Nimetatud kawatſus pannakſe lähemal ajal miniſtrite nõukogule heakſarwamiſeks ette. Siiamaani oli börſe operatſionideſt oſawõtmiſe õigus ainult I ja II järgu tööstuſemakſu makſjatel. —mi.

Tallinna börſekomitee walijaksmeheks riiginõukogusſe on tööstuſe ja kaubanduſliſe nõukogu poolt arwatud Erb. Dehio, Riia börſekomitee poolt Braun ja tööſt. p. M. Rutenberg.

Kaubanduſe ja tööstuſe miniſterium on lõpulikult otſuſtanud augusti kuu lõpul miniſteriumide waheliſt koosolekut ära pidada uue eeskujuliku kooperatiw-aſutuſte põhjuskirja wäljatöötamiſeks. Koosolekuſt kutſutakſe oſa wõtma ka ühistegeliste ettewõtete ning teaduſe eſitajad.

Ajakirjanduſe õiguste kaitſmine.

Petrogradis igapäew ilmuwate ajalehtede toimetajate selts on ſiſeminiſtri würſt Shtſherbatowile ajakirjanduſe ſeiſukorra üle aruande ſisſe andnud, milles nad pealinna ajakirjanduſe tähtſuſt praeguſel ſõja ajal toonitawad, ſelle raske ſeiſukorra peale tähelpanemiſt juhtides, mille all ta praeguſel ajal kannatab. Praeguſel ajal, kus pealinna ajakirjandus eneſe weergudel rahwa paremate jõudude tööd waſtu peegeldab, ſünnitab tſenſuriamet temale äraütlemata takistuſi eneſeawaldamiſeks. Moskwa ja oſalt ka prowintſi ajakirjandus on ſõjatſenſuri tegewuſeſt waba, ja mitmed küſimuſed, mis nimetatud ajalehtedesſe teed leiawad, ei peaſe pealinna ſuuremate lehtede weergudele.

Ajakirjanduſe tegelaſed ſoowiwad, et uue trükiſeaduſe eelnõu aluspõhjaks järgmiſed ſoowiawalduſed peaks olema:

1) Ajakirjanduſele tuleb ära keelata meie ſõjahuwidele kahju ſünnitada ja

2) ajakirjandus tuleb ſäärastesſe tingimistesſe ſeada, et ta praeguſel wastutusrikkal ſilmapilgul Wene ajaloos oma kohuſt wõiks täita.

Nende ülesannete täitmine on ſiis wõimalik, kui ſellekohane trükiſeaduſe eelnõu wälja on töötatud.

Teine ſoowiawaldus on riigiwolikogu liikmetele läkitatud.

Mitmeſuguſed ſõjateated.

Inglaste meeleolu. Ajaleht „Times“ teatab, et kurb meeleolu, mida wenelaste Warſſawiſt lahkumine äratas, waimustuſe tõttu Wene wägede kangelaſeliku wastupanemiſe üle tubliſti nõrgestatud on. Ka nüüd näitab Wenemaa ülesarwamata teenuſeid oma lepinguoſaliste wastu üles. Sakslaſed ei ſaa midagi ette wõtta, ilma Wene ſõjawäega rehkendamata Wenemaa ſunnib waenlaſi oma wõituſid palju kallima hinna eeſt oſtma, kui nad ſeda ette arwaſid.

Auſtrialaſed ſalgawad Italia ſõjaliſt edu. „Gazette de Lauſanne“ tähendab, et auſtrialaſed ſenijaani mitte ainuſtki wõitu, mis itallaſed ſaanud, makswake ei ole tunnistanud. Auſtria teadaandmiste järele otſustades wõib oletada, et itallaſed alati taganewad ja ſuuri kaotuſi ſaawad. Kuid ſelſamal ajal ei lükka nende teadaandmiſed iialgi Italia kindralſtaabi teadaandmiſi ümber, kus wangiwõetud auſtrialasteſt räägitakſe. Italia ſõjawägi wõtab igapäew ſajanded ja ka tuhanded auſtrialaſed wangi. See asjaolu annab itallaste wõidurikkaſt edaſitungimiſeſt tunnistuſt.

Rumenia leht „Epoca“ kirjutab 26. juulil, et Sakſa wale ja waenlaſe püüded Balkanil näitawad, et sakslaſed wõimalikku lepingut Balkani riikide wahel wäga kardawad.

Teated Eesti ſõjameesteſt.

Austatud „Pealinna Teataja“ toimetus!

Palun Teie lehe läbi teatada meie ſuguwendadele ja õdedele, et linna laſſaretis nr. 146, Petrogradi poole peal, on üks Eesti ſõjamees rawitſemiſel; ma uſun kindlaſti, et meie ſuguwennad ja õed, kellel wõimalik on, tulewad teda waatama ja ſeega wähendawad tema kannatuſt haigewoodis. Oleks wäga hea kui ſaaks juturaamatut ehk ajalehti tema lugeda.

Tema nimi Eduard Zetſik, Tartuſt, Raadi wallaſt.

Sai haawata paremaſt jalaſt 23. märtſil.

Waatamas wõib käia: teiſipäew., neljap. laup. ja pühapäewal kella 4—6 p. l.

Adreſs: Петроградская стор., Александровскій пр., д. 19. Городской Лазаретъ № 146. II-ое отд., 16-ая палата. Эд. Цейзикъ.

Austuſega
ſanitar Tiltinis-Lawzewitſch.

Moskwa Läti Seltſi laatſaretis (Москва, лазаретъ Латышск. Обш., Покровка. № 41) wiibiwad järgmiſed Eesti ſõjamehed, kes paluwad kodumaalaſi, omakſeid ja tuttawaid nendele mõni rida kirjutada: Jaan Plukk, Auguſt Ibrus, Anton Puſs, Oswald Lorrutaja, Jaan Till, Ernſt Jaanſon, Alekſander Pridenberg, Auguſt Römman, Ado Eller, Auguſt Saksmann.

Kirjandus.

„Tallinna Kaja“ nr. 31 on järgmiſe ſiſuga ilmunud. Siſu: Pildid: Wäikeſed pildid Eeſtiſt III. Kiik küla wainul. Kaukaſia ſõjaw.: leiwa küpſetamiſe ahjud. Ferd. Hodler: Turnijate rongkäik. Ida ſõjaw.: ajutine ſild. „Len-aw“ kauplus. Rakwere tuletõrjujate hauaſammas.

Perekond ja kodu: Järgmiſed pildid: ſohwa, toolid, ſöögnõude kapp, laud ja riiete kapp. Tuluſad juhatuſed.

Kirjutuſed: Keſkſuwe öö (Jaan Kärner). Tähelpanekud. Armaſtus (M. Stillaots). Keiſri juurdel Lookene koolipõlwe ajaſt. Saſſa piits (J. M.). Rakwere. Kare kohus (J. Montbarti jutuſtus). Lenduri kirjad.

Toimetuſele ſaadetud kirjandus.

„Eeſti rahwa muſeum 1914“. Muſeumi wäljaanne 1915, aruanded minewa aaſta tegewuſe kohta.

Reiſi muljed.

A. Nigol.

1. Reiſi ſihiſt ja kordaminekuſt.

Ammugi oli mul igatſus näha ſaada, kuidas Krimmi ja Kaukaſia ſuguwennad ja õed elawad, misſugune on nende majanduline ja waimline järg, kas on nad 6 aaſta jooksul, kus ma 8 Kaukaſia Eeſti aſunduſes olin, edenenud wõi on tagurpidi minekut märgata. Waba ſuwine waheaeg pakkus wõimaluſt oma ettewõtet teoks teha ja mul läks korda kõik 5 Krimmi ja 12 Kaukaſia Eeſti aſunduſt läbi käia ja ſõja aja ja muude raskuste peale waatamata 48 korda neile kõnet pidada, enamaſti 2—3 korda igas aſunduſes, mõnes ka 4 korda. Paaris kohas oli kohaliku ülemuſe käeſt ilmaliku kõne jaoks luba wõetud ja kus ſeda ei olnud muretſetud, ſeal pidaſin palwetundi ehk jumalateenistuſt kohalikkude õpetajate loaga, kes peale õpetaja Girgenſoni Noworoſſiiskis kõik wäga ſõbralikult waſtu tulid, mille eeſt mina ja aſunikud wäga tänulikud olime. Reiſi wõib kõikide wäikeſte äparduste peale waatamata kõigiti wäga kordaläinuks pidada. Et praeguſel ajal iga wõõra inimeſe ilmumine kahtluſt wõib äratada, pealegi weel kui politſeile ja ſõjawäelistele kõwa käſk on antud igat wõõraſt iſikut teramalt ſilmas pidada, ſiis ei wõi ſugugi mitte pahaks panna, kui ſinu käeſt tihti paſſi nõutakſe, ſinu aſju mõnikord „rewideeritakſe“ ja ſind Sakſa“ ſalakuulajaks peetakſe. See on praegu harilik nähtus, ja ſellepäraſt ei tohi ſeda mitte pahaks panna, kui Krimmis politſei poolt ööks ehk kaheks „prii korteri“ ſaad. Tänulik ja rõõmus ei ole ſa niiſuguſe „kingituſe“ eeſt küll mitte, waid pead ſiiski tahes ehk tahtmata „kingituſe“ waſtu wõtma.

Reis oli wäga õpetlik ja huwitaw, kestis 2 kuud aega ja ſelle aja ſees tuli nii mõndagi näha ja läbi elada, iſeäranis kui ſilmas pead, et ſelle aja ſees mitmes kubermangus ja wäga mitmeſuguste rahwaste juures olla ja ligi 8400 wersta ära ſõita ja ſelle aja ſees ainult ühes kohas 2 ööd magada, muidu aga iga ööſel iſe korter. Et agara ſeltskonnategelaſe, Tauria Hariduſeſeltſi eſimehe, kooliõpetaja Reinmanni poolt pikem kirjeldus Krimmi ja Kaukaſia Eeſti aſunikkude üle warſti trükiſt ilmub ja laialt tuntud ja lugupeetud tegelane aſunikkude keſkel hra Samuel Sommer ka warſti raamatu Eeſti aſunduste üle wälja annab ja aſunduste üle waremalt juba rohkeſti on kirjutatud, ſiis awaldan ſiin ainult mõnda reiſi nähtusteſt ja muljeid aſundusteſt.

Wilhelm II. õiges walguſes.

Sakſa ſõjakuulutuſe tõſiſed põhjuſed.
Krahw Axel von Schweringi päewaraamatu järele.

Aga kui ma waikiſin, ſiis ei tähenda ſee weel mitte, et ma walmis olen iga hinna eeſt rahu alal hoidma, wõi et ma aru ei ſaa, et Sakſamaa oma wägewuſe pooleſt weel ſellel aſtmel ei ſeiſa, kuhu teda tarwis oleks tõſta. Ma armaſtaſin rahu ainult ſellepäraſt, et meie weel tarwilikul wiiſil ette ei olnud walmiſtatud. Ma peakſin kuritööks ſõda iſegi ſiis aluſtada, kui meil 99 protſenti kindlat lootuſt oleks wõita. Sakſamaa, keda kõik wihkawad ja kelle peale kõik kadedad on, ei tohi mitte üheski asjas kartada, ſeda wähem weel ſõjas. Ma olen kõik wõimaluſed hoolega läbi kaalunud ja niikaua kui ma weel mõne asja üle päris kindel ei olnud, lükkaſin ma omad plaanid edaſi, plaanid, mis mul juba lapſepõlwes olid, kui meie teiega Sakſamaa tulewikuſt uniſtaſime, mis palju ſuurepäraliſem pidi olema kui praegu.

Kakskümmendwiis aaſtat olen ma tööd teinud, et kindlat aluſt luua ſelle ſammu aſtumiſeks, mis ma nüüd ette tahan wõtta. Kõigi nende pikkade aaſtate jooksul ei unuſtanud ma minutikski oma ſuurt ülesannet ära, mida ma pean täide ſaatma, kui meie mitte kaduda ei taha.

— Waadake Sakſamaa geografiliſe ſeiſukoha peale. Meie oleme lugematu waenlasteſt ümber piiratud, kes ainult parajat ſilmapilku ootawad, et meie peale langeda ja meid maakera pinnalt ära pühkida. Teie arwate, et ma ſeda wiha ja waenu ei tunne, millega meie naabrid meie peale waatawad. Ma olen panſlawiſtide ja frankofiilide haawamiſed ja pealekäimiſed ära kannatanud. Ma olen kannatlikult kõneſid kuulanud, mis minu ſõjawäe häid külgi püüdſid tõrwata ja teda wõitluſejõuetuks püüdſid tembeldada; ma olen waikinud, kui liidud ſündiſid, mis eneſele ülesandeks on teinud Sakſamaa wägewuſt ja kuulſuſt wähendada. Ma olen wait olnud, kui kõikide maade ajakirjandus on karjunud, et juba Sakſamaa olemas olemine Europa rahule kardetaw on ja et kõik rahwad nagu üks mees tema waſtu üles peakſid tõusma ja oma õiguſeid kaitſema. Seda kõik olen ma waikides pealt kuulanud.

— Kui teie arwate, et ſee mul kerge on olnud, ſiis ekſite teie kõwaſti, mu armas ſõber. Kõik need igapäewaſed haawamiſed lõikaſid mu ſüdameſſe kui tuline raud, kuid mitte ainſa ſõna ega ainſa pilguga ei näidanud ma ſeda wälja. Ma olin rahulik, ſeſt ma teadſin, et taſumiſe tund ligineb ja ſee päew mitte enam kaugel ei ole, kus riigiwalitſejad, kes mu tütre pulmas wiibimiſega mulle ſuurt au arwaſid üles näitawat, minu jalgade ees põlwitawad ja oma uhket pead minu mõõga jõu ees painutades tunnistama peawad, et Sakſamaa kõige tugewam riik terwes ilmas on ja et tema keiſer kõigiſt teisteſt walitſejateſt wägewam on.

Järgneb.

Wälj. Kirjaſt. Oſaüh. „Ühiselu“.
Waſtutaw toimetaja A. Janſon.

„Pealinna Teataja“ üksikuid numbrid müüakse järgmistes raudtee jaamades: Narwas, Rakweres, Tapal, Tallinnas, Tartus, Walgas ja Riias.

Dr. L. JAKOBSON.
606-914 ſifiliſe, wenerika-, naha- ja ſugul. nõrkuſe, (elektri arſtimine) ſpetſialiſt. Iga päew peale pühapäewade k. 9—11 h. ja k. 2—8 õhtul. Забалканскій пр. (уг. 3-й роты) д. 31, кв. 6.

Фельдшеръ латышъ оказыв. медицинскую помощь по венерическимъ болѣзнямъ не дорого и добросовѣстно. Невскій, 66, кв. 26. 7—10 в.

Oſaw ämmaemand
annab ſünnit. ja raskejalgſet. nõu ja abi igal ajal. Pet. pool. Широкая, 20, кв. 17. Tel. 279—12.

Kunſthambad
waſtuw. k. 10—9 õht. Красносельск. ул., 12, кв. 4. Петр. ст. **M. K. Toom.**

Osaw ämmaemand
Annab lahkeſte abi ja nõu igal ajal. Церковная 4-а, кв. 2, уг. Кронверскаго пр., Pet. pool.
Tel. 526—57.

Dr. Grünberg, Знаменская, 2, уг. Невскаго
Kella 9—12, 6—10 õht. Naiſt. eraldi. Terawa kronik. trippert ja **Siſiliſe 606-914** ſpetſ. arſtimine. Sugnorg. korrat., ſchanker. Uus arſtimiſe- ja järeluur.-wiis.

Dr. Kroll teine trepp Puſchkineſt. Newski 79
Kõige uuemad trippert ja tema järeld. arſtim. wiiſid. Siſilis (914 kölkſ. elektriſ. Waſtuw. 9—1 ja 6—9 õ. naiſter. 2—4, tel. 569—71. Kehwematele kätteſaawad.

Schofferite kursused
täielik ülespidam. atteſtadiga ja kohaga 85 rbl. Tingimiſed 10 k. margi eeſt. Рузовская, 11.
Soowitam. kohtadele.

Juurdelõikuſe- ja õmbluſe-kurſuſed.
J. Lenow.
Was. Saar., 3 lin., nr. 10, kort. 1. Tel. 492-17. Kõige uuema Pariſi metodi järele õpetatakſe lühikeſe aja ſees amet kätte. Teeniſtuſes olejad wõtwad ka pühapäewiti õpetuſt ſaada. Sealſamas müüakſe ka kõige uuemaid moodilehta ja ſchnittſid walmis ja tellimiſe peale. Seletuſed ka Eeſti keeles.

Trükiſt ilmunud ajakohane waatemäng
Wene ſoldati truudus
E. J. Undritz. Hind 30 kop.
Tellida: J. Watſari trükikojas. Petrogradis, Sadowaja nr. 35.

Tarwitatakſe
kohe auſat ja uſinat
kontori poiſikeſt
Teatada: Екатерининск. кан., № 29. кв. 8, kella 10—5 p. l. kõnetr. 98—04.

Opipoiſſi
tarwitatakſe kohe. Садовая ул., 35. J. Watſari trükikoda.

„Pealinna Teataja“
tellimiſi, kuulutuſi wõtab waſtu ja müüb üksikuid numbrid
„Ökonom“
Kaubatarwitajate Ühiſus. Разъѣзжая, № 12.

Lesnois
Aiwaſe wabriku ligidal, wõtab meie lehe peale tellimiſi, kuulutuſi waſtu ja müüb üksikuid numbrid hra **Julius Heinrichſoni**
kauplus nr. 26
Центр. рынокъ, Выб. шоссе, уг. II Муринск. пр.
„Pealinna Teataja“ talitus.

Waltſuſe poolt kinnitatud **schofferite kool** Inſeneri juhatuſel.
Sõitmiſe kiirelt ära õpetam. Maks õpetuſe eeſt 85 rbl., **Garash Central.**
Jaokaupa maks on wõimalik. Wosneſenski, 3, telef. 527-08.

Kiriklikud teated.

Petrogradi Jaani kirikus.

Pühapäewal 9. augustil 1915.

Kell ½10 hom. Eeſti keeli jumalateeniſtus armulauaga. Õp. J. Walk.

Kuulutatud:

Игнатій Игнатьевъ Кришкевичъ ja Roſi Lepp Danieli t.; Ferdinand Denniſſen Guſtawi p. ja Maria Kellmann Mihkli t.; Heinrich Muhel Hermanni p. ja Roſalie Suſſen Peebu t.; Arnold Woldemar Putko Maria p. ja Elfa Sander Jüri t.; Alekſander Imelik Jaani p. ja Adele Birk Jüri t.; Eduard Ferdinand Landorf Alekſandri p. ja Johanna Wilhelmine Eiſenfeldt Madiſe t.; Peeter Wornik Leena p. ja Helene Karoline Kabo Pedo t.

Laulatatud:

Johann Kull ja Julie Lill; Paul Lamann ja Elfriede Naelapää; Oskar Rabba ja Anna Luſt.

Maetud:

Amalie Karaſk Peebu t. 55 a. 7 k.; Johannes Walgepea Karli p. 17 a. 11 k.; Wiktor Matthias Kendel 1 a. 2 k.; Auguſt Uuſtalo Andreſe p. 44 a.; Richard Muskar, Alekſandri p. 26 a.; Guſtaw Krem Jaani p. 69 a. 11 k.; Anna Mathilde Feldmann Alekſandri t. 20 a.; Walentine Bruckel Auguſti 3 a. 8 p.; Pauline Stockholm Mihkli t. 35 a.; Willem Tilling 64 a. 2 k.; Reinhold Sombri Johanneſe p. 2 k.; Leida Emilie Pukk Alekſandri t. 1 a. 1 k. 8 p.; Hans Pliksche Hanſu p. 37 a.; Ludmilla Täht Eduardi t. 4 k. 5 p.

Liigowo Nikolai kirikus

Pühapäewal 9. augustil 1915.

Kell ½11 enne lõunat. Lugemiſe jumalateeniſtus.

Trükitud J. Watſari trükikojas, Petrogradis, Sadowaja 35.